

Lezing 4

Hij Die Israël verstrooid heeft, zal hem weer vergaderen

Gods trouw aan Israël

Lezing vier van het jaarthema gaat over de trouw van God specifiek aan Israël. De titel komt uit Jeremia 31 vers 10.

Deze lezing is de tweede in de reeks lezingen die gaan over de trouw van God. Als ergens de trouw van God blijkt is het wel in de geschiedenis van Israël. Vanuit het volk blijkt vaak de ontrouw van mensen, maar daar tegenover schittert de trouw van God. In de tweede deelvraag zal deze tegenstelling ook naar voren komen. De vierde lezing is bewust in de adventstijd gepland. Hoe blijkt Gods trouw, ook voor Israël, in het zenden van Zijn Zoon?

Voor deze lezing is dr. M.C. Mulder uitgenodigd. Op *Deo Volente* 10 december 2020 hoopt hij de lezing uit te spreken.

Aan de *lector* zijn de volgende vragen gesteld:

1. Hoe zien we Gods trouw in de geschiedenis van het volk Israël?
2. Hoe verhoudt Israëls ontrouw zich tot de trouw van God?
3. Wat betekent Gods trouw voor de toekomst van Israël?

Tjeerd heeft voor het voorbereidingsartikel opperrabbijn Jacobs geïnterviewd over antisemitisme in Nederland. Hij bespreekt onder andere de rol van christenen hebben bij het tegengaan van antisemitisme.

Antisemitisme in Nederland

Een interview met opperrabijn Jacobs

Voor dit artikel is rabbijn Jacobs geïnterviewd, Opperrabijn van het Interprovinciaal Opperrabbinaat (IPOR). Dit is (naast Amsterdam, Den Haag en Rotterdam) één van de vier ressorten (ambtsgebieden) waar de Nederlandse Joodse gemeenten in zijn onderverdeeld. Daarnaast is Jacobs voorzitter van het Nederlands College voor Rabinale Zaken (NCRZ). Verder heeft hij zitting in het bestuur van het Rabbinical Center of Europe (RCE). Ook heeft hij jarenlang deel uitgemaakt van de directie van de Sinai-Kliniek, een Joods psychiatrisch ziekenhuis in Amersfoort. In het verleden was dit het enige Joodse psychiatrisch ziekenhuis in Europa. Tijd voor een gesprek met, zoals hij het zelf zegt: 'het gezicht van Joods Nederland'.

Tekst: Tjeerd Visser

Jacobs vertegenwoordigt als rabbijn het jodendom in de volle breedte. Hij treedt veelvuldig op in de media en onderhoudt vele contacten zowel binnen als ver buiten de Nederlandse samenleving. Deze contacten zijn door de jaren heen gelegd en zo heeft hij een groot netwerk opgebouwd. Van predikanten tot politici en van gereformeerden tot rooms-katholieken. Begonnen als rabbijn in Amersfoort, werd hij via assistent-opperrabijn zelf opperrabijn. Gevraagd voor het interview reageerde hij gelijk positief. “Idee dat u bij mij thuis komt (in de tuin)? Ik woon in Amersfoort. Tegenover elkaar zitten werkt beter dan via telefoon of email.” Zo zitten we een paar dagen later onder toezien oog van de beveiligingscamera's rond zijn huis, *corona-proof* in een partytent die momenteel dienstdoet als synagoge. Ik ga met hem in gesprek over het onderwerp antisemitisme.

Wat verstaan we onder antisemitisme?

“De haat tegen Joden. In de loop van de tijd zijn verschillende vertaalslagen geweest. Zo wordt het nooit anti-Joods genoemd, maar altijd gekoppeld aan iets. Tijdens de

kruistochten werden de Joden ervan beschuldigd dat ze Jezus vermoord hadden. Toen de vervangingstheologie opkwam, waren sommigen van mening dat de Joden geëlimineerd moesten worden. In de tijd van de Middeleeuwen waren Joden volgens velen de veroorzakers van de pest. Dat zie je nu terugkomen in een tijd van corona, Joden zijn schuldig zo zegt men. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren Joden van het verkeerde ras, alle Joden waren Zionisten. Iedere keer wordt het Jood-zijn aan iets anders gekoppeld. Verwijten als: Joden hebben alle macht of Joden beheersen alles. Of dat Joden veel intelligenter zouden zijn. Onzin, wij hadden ook een afdeling verstandelijk gehandicapt in de psychiatrie.”

Voelt u zich weleens bedreigd?

“Ik voel me niet bedreigd, maar wordt wel bedreigd. Ik ben niet snel bang, dat is misschien wel een nadeel.” Hij geeft voorbeelden van deze bedreigingen. “Rond het huis hangen politiecamera's. Daar heb ik niet om gevraagd, maar die zijn neergezet omdat de ruiten werden ingegooid. Om de tuin was ooit een haag, maar dat mocht niet meer want die kan je in de brand steken. Dat is een keer geprobeerd, als dan je hele huis in de fik vliegt kan je geen kant meer op. Nu is die haag vervangen door betonnen toestanden Als ik ergens naar toe ga, bijvoorbeeld naar een aangekondigde lezing bij de SGP, dan moet ik dat doorgeven aan de politie. Niet aan de lokale politie, maar de afdeling persoonlijke beveiliging. Je wordt beveiligd, je moet alert zijn. Een paar weken geleden is er nog een auto op me ingereden, hoewel niet letterlijk. We liepen hier in de straat en er komt een auto uit tegengestelde richting en geeft een *move* naar onze kant toe en stopt net een paar meter voor me. Hij brult, schreeuwt, krijst en rijdt verder. Daarna loop ik dan wel verder steeds luisterend naar iedere auto die me passeert of die man niet teruggekomen is.”

Gedraagt u zich daar op straat dan ook anders onder? Dat u alerter bent bijvoorbeeld?

“Ik ben altijd alert. Maar wat heet anders? Het is altijd zo geweest. Nou, niet helemaal waar. 45 jaar geleden werd ik niet nageschoolde, dat gebeurde gewoon niet. Nu is dat vrij normaal en kijk je er niet meer van op.” Hij wijst erop dat dit soort acties niet altijd uit de islamitische hoek komen. “Het zijn niet alleen islamieten of allochtonen, ook autochtone Nederlanders.” Hij werkt dit uit door een stuk geschiedenis te schetsen. “Ik ben Nederlander, jij ook, dus we zijn beide calvinistisch. Joods of niet, we zijn calvinistisch. Joden uit Marokko bijvoorbeeld, dat zijn Sefardische joden en hebben een achtergrond uit Arabische landen. Van nature zijn ze anders dan Asjkenazische Joden die uit landen komen als Rusland, Duitsland of Nederland. Wat is het verschil? Ze worden sneller kwaad, maar die boosheid is binnen een dag weg.” Met een voorbeeld uit zijn eigen leven illustreert hij dit. “Ik had eens ruzie met iemand in Israël, maar een dag later ging mijn vrouw naar het ziekenhuis voor een bevalling, toen kon ik wel bij hem eten omdat dat er niks mee te maken had. Nederlanders worden niet zo snel boos, maar als ze eenmaal boos worden houden ze dat een paar generaties vol. Een Nederlander zal dus niet zo snel schelden. Iemand met een Marokkaanse of Tunesische achtergrond zal sneller schelden. De meeste scheldkanonnades komen dan ook uit die hoek. Maar dat betekent dus niet dat een Nederlander die niet scheldt, niet net zo antisemitisch kan zijn als iemand die wel scheldt.”

Het uit zich dus op een andere manier?

“Als mensen me vragen of het meeste geweld uit de allochtone hoek komt, reageer ik altijd een beetje onnozel. Dan zeg ik: “Ik meen me toch te herinneren dat in de Tweede Wereldoorlog hier geen allochtonen woonden, geen moslims.” En toch zijn er 103.000 Joden vermoord. Het was niet de Duitse politie, het was de Nederlandse politie die Joden uit de huizen haalde.”

U heeft niet de neiging zich aan te passen onder de constante dreiging van geweld?

“Kijk, als iemand echt religieus leeft zal hij dat minder snel doen. Maar ik merk wel bij orthodox Joodse mensen dat er toch mensen zijn die dan in plaats van een hoed een pet opzetten. Dat is natuurlijk minder zichtbaar, terwijl je wel aan de Joodse wet voldoet.” Op de vraag of het dan dus niet uitmaakt reageert hij: “Ik doe principieel niet mee, ik wil niet toegeven aan die chantage.”

Wat kan of moet er aan antisemitisme gedaan worden?

“Dat is een ingewikkeld verhaal, antisemitisme is er altijd en moeilijk te bestrijden. Maar op dit moment komen er allochtonen uit landen waar ze in schoolboekjes geleerd hebben dat Joden verdeld moeten worden.” Opnieuw geeft hij een voorbeeld. “Ik heb bij mij thuis iemand gehad uit Syrië, bekeerd tot christendom. Die vertelde dat hij is opgegroeid met de wetenschap dat Joden verdeld moeten worden. Hij wist niet wat Joden waren. Of het nou mensen, dieren of dingen waren. Dat Joden verdeld moeten worden, wordt er gewoon ingeramd. En dat is iets gevaarlijks. Een tijdje geleden werd aan een andere opperrabbin gevraagd wanneer hij denkt dat er vrede komt. Het antwoord was: “Zolang er in de schoolboekjes in de Arabische landen haat wordt gekweekt tegen Joden blijft het antisemitisme.” Wat doen wij eraan om die mensen die naar Nederland komen op andere gedachten te brengen? Er wordt niks gedaan aan de opvoeding die ze gehad hebben. Ik vind dat je iedereen die in nood is moet helpen, maar dat er naast ‘bed, bad en brood’, ook basisnormen bijgebracht moeten worden en ze een soort heropvoeding moeten hebben. Dat kun je communistisch noemen. We kunnen best zeggen: ‘Jullie willen naar Nederland komen, maar we hebben wel paar eisen.’ Dat ze gewoon een aantal dingen accepteren. Je mag van mening verschillen, een multiculturele samenleving betekent dat je anders mag denken dan de ander, dat je mag proberen de ander te overtuigen. Maar je

kan niet zeggen ‘als hij niet doet wat ik wil, dan ga ik hem vermoorden.’”

Kunnen jonge christelijke studenten nog een rol spelen in het bestrijden van antisemitisme?

“Ja, wel degelijk. Ik denk zelfs dat het enorm belangrijk is. Gewoon communiceren. De boodschap die ik nu uitgeef over antisemitisme, het verschillen van mening etc. Als zij [DC'ers, TV] dat naar buiten kunnen brengen en je hebt honderd mensen die dat lezen en die honderd brengen het allemaal naar tien anderen over. Dan bereikt dat veel mensen. Ik geef af en toe lezingen en dan spreek je mensen, daarom vind ik ook handig dat we elkaar ontmoeten, dat is handiger dan schriftelijk of door de telefoon. Dan kan je spreken en vragen stellen in alle openheid. En dat dan verbreiden”. Maar hij ziet niet alleen een rol in het bestrijden van antisemitisme. “Iets anders dat Joden en Christenen ook samen zouden moeten doen is de strijd voeren tegen secularisatie. Kerken lopen leeg, het aantal bewust religieus levende jongeren neemt af. Allerlei dingen zijn normaal geworden die niet normaal waren. Het huwelijk bestaat niet meer, terwijl dat de hoeksteen is van de samenleving volgens zowel Joden- als Christendom. Wat doen we daaraan? Of gaan we mee?”

Daarin ligt zeker ook een rol voor maatschappelijke organisaties?

Christenen voor Israël bijvoorbeeld.

“Zeker, ik ben positief over Christenen voor Israël. Maar ook niet iedereen vindt Christenen voor Israël even leuk. Dus niet alleen Christenen voor Israël. Ze doen het op geweldige manier, geen discussie daarover. Maar we moeten het breder zien te krijgen.” Kritisch Jacobs op de ‘neutrale’ Nederlandse media. “Op neutrale Nederlandse media wordt gesproken over bezette gebieden. Los van hoe je aankijkt tegen de politiek van Netanyahu. Vijftig procent van de Israëlische bevolking is overigens tegen Netanyahu. Er wordt gesproken over bezette gebieden, maar het zijn betwiste gebieden. Mensen die er wonen zijn mensen, in de media worden zij kolonisten genoemd. Allemaal indoctrinatie

via woorden die zonder dat je het je realiseert, je opjut tegen Israël. Kolonialisme vandaag de dag deugt niet. Het is belangrijk alert te zijn op die dingen.”

Hoe ziet u in het licht van al deze ontwikkelingen de toekomst voor de Joodse gemeenschap in Nederland?

“Ik hoop dat de Joodse gemeenschap kan worden behouden. De Nederlandse samenleving is toch gebaseerd op een Joods-Christelijke oorsprong. Ik ben wel bang dat het Joodse verwordt tot iets historisch. Kijk, het aantal joden in Nederland neemt niet af, dat blijft constant. Degene die emigreren zijn de orthodoxe joden. Wat hebben die hier nog te zoeken? Het opkomend antisemitisme waar zij nog meer last van hebben dan wanneer je huppelepup heet en niemand weet dat je Joods bent. En zelfs als ze het wel weten dan weten ze het nauwelijks door entourage. Maar degene die echt ervoor uitkomen en zichtbaar Joods zijn, naar koosjere faciliteiten gaan, naar de synagoge gaan, die hebben natuurlijk eerder te maken met antisemitisme. In heel Europa zie je enorm opkomend antisemitisme, dat wordt alleen maar erger. Ik schrijf een dagboek, wat ik bijhoud voor CIP. Toevallig is er bekladding geweest van een viaduct in Wildervanksterdallen, provincie Groningen. ‘*Arbeit macht frei*’ en nog paar van die dingen. Daar wordt nauwelijks aandacht aan besteed, het is *salonfähig* geworden, het is normaal geworden. Dat is natuurlijk beangstigend. Voeg daar nog aan toe dat van Joods Nederland misschien 1 procent orthodox levend is. Het aantal Joden dat orthodox leeft, is minimaal en wordt kleiner en kleiner. De jeugd, wat moeten ze hier doen? Het antisemitisme groeit, de entourage is *peanuts*. De Amsterdamse Joodse gemeenschap wordt gezien als groot. Nou, die kent één bakker en één slager die parttime open is en twee cafeetjes, restaurantjes die leven van toerisme, niet van de lokale Joodse bevolking. Het *Cheider* [Orthodox-Joodse school in Amsterdam, TV] heeft te maken met achteruitgang in het aantal leerlingen want de ouders van die kinderen trekken weg. Zelfs de andere Joodse school, die wel Joods maar niet

orthodox is, heeft een slinkend aantal leerlingen. Ouders zeggen: “Waarom moet ik mijn kind naar een Joodse school sturen? Daar is beveiliging, op een openbare school heb ik dat niet nodig.” Beveiliging is natuurlijk leuk, mooi en goed, maar het betekent wel dat er gevaar dreigt.”

Welke rol speelt het Godsvertrouwen in het omgaan met antisemitisme?

“Kijk, alles komt van Boven uiteindelijk. Wat er gebeurt, gebeurt er. Als er nu corona is, dan heeft dat zo moeten zijn. Er is een Joodse uitdrukking: ‘Je mag niet vertrouwen op wonderen.’ Dus als iemand ziek is, komt die ziekte van Boven. Dat moet zo zijn. Maar ik moet wel naar een dokter. Als de dokter dan niks kan, nou goed, dan is dat zo. Dan aanvaard ik dat, maar ik mag niet zeggen: ‘Iemand is ziek, dat heeft zo moeten zijn, dus je mag er niks aan doen, je mag niet naar die dokter.’ Dat is bij ons dus onaanvaardbaar.

Dus enerzijds moet je weten dat alles van boven komt, het gaat zoals het gaat, en alles zal wel een reden en een doel hebben. Het is niet zo dat God even de andere kant opkeek toen die corona binnensloop. Dat is niet het geval. Maar ik word wel geacht om te kijken wat er gebeurt. En kan je dat dan plaatsen? Nee, een heleboel dingen kan je niet plaatsen.” Jacobs refereert naar het komende Joodse Nieuwjaar. “*Rosj Hasjana* is het Joodse Nieuwjaar, dat is twee dagen. Waarom twee dagen? De eerste dag staat in teken van de schepping, God heeft de wereld geschapen. Waarom weten we niet. De tweede dag gaat om wat er van ons verlangd wordt. Dat zijn twee aparte dingen. Om te weten wat ik moet doen, moet ik weten dat God de wereld heeft geschapen. En dat ‘waarom’ weet ik niet. Je moet eerst weten dat je niet alles kan begrijpen. Als je daarvan doordrongen bent, ga je je daarnaar gedragen.

